

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Adressefelt

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 12/2019

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22
nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 23. mars 2021

I behandlingen har deltatt: Nora Lund Lefdal
Marianne Abeler
Lars Christian Finstad
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas delvis til følge. Klager tilkjennes
kompensasjon med 100 % av 35 G. Salærkravet
dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

[REDACTED], heretter kalt klager, er født [REDACTED] i [REDACTED]. Han har vokst opp med mor og far, og to brødre som er [REDACTED] og [REDACTED] år eldre enn klager. Faren hadde et alkoholproblem som preget barndommen og oppveksten i stor grad. Faren var snill, men fungerte lite i arbeidslivet. Moren arbeidet som [REDACTED] og klager hadde et nært forhold til henne. Da klager var 7-8 år gammel, ble foreldrene skilt. Klager bodde hos moren. I oppveksten ble klager utsatt for mye mobbing på grunn av overvekt. Han var derfor lite sammen med jevnaldrende. I tenårene fikk han seg venner i et miljø preget av rus. Han ble aldri rusavhengig selv.

Etter grunnskolen gikk klager ett år [REDACTED] fag. Deretter gikk han to år på folkehøgskole [REDACTED]. I [REDACTED] gjennomførte klager førstegangstjenesten i [REDACTED]. [REDACTED] fikk han førerkort for tungtransport og buss. Han var i ungdomsårene preget av astma og allergi. Dette var noe av årsaken til at han ikke gjennomførte noen yrkesutdanning utover de nevnte førerkortene.

Klager har deltatt i flere utenlandsoperasjoner. Han tjenestegjorde i [REDACTED] fra [REDACTED] til [REDACTED] og fra [REDACTED] til [REDACTED], i [REDACTED] fra [REDACTED] til [REDACTED], i [REDACTED] fra [REDACTED] til [REDACTED] og i [REDACTED] fra [REDACTED] til [REDACTED].

I egenerklæringsskjemaene og i stressmestringssamtale etter tjenesten er tjenesten beskrevet som enkel. Det imidlertid fremlagt annen dokumentasjon om tjenesten i saken, slik som bilder og forklaringer av hvilke oppgaver klager hadde under tjenesten, som tyder på det motsatte.

Mellom utenlandsoppdragene har klager hatt relativt korte arbeidsforhold hos flere arbeidsgivere. Han har jobbet hos [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] og [REDACTED]. Hos enkelte arbeidsgivere har han hatt flere arbeidsforhold.

Klager har også hatt flere sykemeldingsperioder. Sykmeldingene i 2002, 2007, 2012, 2014, 2016 og 2017 skyldes psykiske diagnoser. Fra 1. august 2018 ble han innvilget 100 % uføretrygd. NAV vurderte det slik at hele uførheten skyldes en godkjent yrkesskade eller yrkessykdom.

Krav om kompensasjon og billighetserstatning ble fremsatt for Statens pensjonskasse (SPK) 27. oktober 2016. Klager ble i vedtak 3. august 2017 tilkjent kr. 353 728 i billighetserstatning.

Det er i anledning kompensasjonssaken innhentet en spesialisterklæring datert 17. desember 2018 fra psykiater Olaf Bakke. Bakke konkluderer med at klager har PTSD, og at det er klar sannsynlighetsovervekt for at denne skyldes tjenesten. Bakke anslår at klager har en tjenesterelatert VMI på 40 %.

SPK avsto i vedtak av 9. mai 2019 klagers krav om kompensasjon etter 65G-ordningen på bakgrunn av at det ikke ble funnet sannsynliggjort at klager er påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. Vi kan ikke se at SPK har drøftet saken etter 35G-ordningen. Advokat Jon Olav Holvik påklagde vedtaket om kompensasjon på vegne av klager 15. mai 2019. I klagen anføres at det er sannsynliggjort årsakssammenheng mellom tjenesten og klagers psykiske plager, samt at det foreligger årsakssammenheng mellom de psykiske plagene og uførheten. Det anføres også at vurderingene i spesialisterklæringen må legges til grunn. Det primære grunnlaget for erstatning anføres å være ordningens del II (65 G), og subsidiært ordningens del I (35 G).

SPK fant ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket og saken ble oversendt Klagenemnda for behandling. Skadelidte og hans advokat deltok under nemndsmøtet via digital overføring. Det samme gjorde en representant for SPK.

2. Klagenemndas vurdering

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) del I og II.

Rett på kompensasjon forutsetter i henhold til kompensasjonsforskriften § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

Det fremgår av § 3 annet ledd at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er klager som har bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng mellom tjenesten og psykiske plager er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014, hvor det heter:

«Ved en anvendelse av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, i slike tilfeller kunne gi grunnlag for kompensasjon. Det forutsettes naturligvis at det ikke foreligger holdepunkter for at den psykiske belastningsskaden skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon.»

Tolkningsanvisningen rekker derfor ikke lenger enn forutsetningene for den. Hvis det foreligger tidsnære bevis som gir en forsvarlig bevisbedømmelse av årsaken til personellens plager, er man derfor utenfor området for tolkningsanvisningen, og her gjelder de alminnelige krav til bevis.»

Formålet med de lempeligere krav til bevis, er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som kan dokumentere at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade under tjeneste.

Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. I den sammenheng vil konsistensen i skadelidtes forklaring over tid ha særlig relevans, samt om skadelidtes forklaring om psykiske plager er avgitt på et tidspunkt forut for innføringen av kompensasjonsordningen. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er andre og for tjenesten uvedkommende årsaker til skadelidtes psykiske plager, vil disse vektlegges etter alminnelige bevisregler. Der det foreligger holdepunkter for at de psykiske plagene skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon, vil det tale mot kompensasjon. Foreligger nedtegnelser mv. som ligger tett opp mot tjenesten, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden, vil de være særlig viktig ved bevisbedømmelsen. Foreligger slike opplysninger, er man utenfor området for tolkningsanvisningen. Tilsvarende gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

Det fremgår videre av forskriften § 3 at for å legge til grunn årsakssammenheng, må det fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet. Hvilken vekt erklæringen får i bevisvurderingen vil avhenge av en nærmere vurdering av spesialisterklæringen, herunder hvilket faktisk grunnlag erklæringen bygger på.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelige krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b

som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I. Utgangspunktet følger av de alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er det mest sannsynlige faktum som skal legges til grunn.

Det skal foretas en fri bevisbedømmelse. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som skal fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere, jf. bl.a. Rt. 1998 s 1546 og Rt. 2010 s 1547. Det er ikke et vilkår at det foreligger tidsnære bevis i form av journaler eller lignende, for at beviskravet etter forskriften § 4 a skal være oppfylt. Spørsmålet blir hva som anses som mest sannsynlig årsak til at skadelidte utviklet en psykisk lidelse.

Når det foreligger uklarhet om hvilke skader og lidelser som har oppstått og det er usikkerhet omkring årsaker til sykdomsutviklingen, må det foretas en avveining av de foreliggende bevis. Ved en slik bevisbedømmelse vil bevisene kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s 1572 i Lie-dommen fremkommer:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på [...]»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): *«Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».*

Klager har tjenestegjort i en rekke kontingenter. Han har redegjort for og dokumentert flere belastende hendelser som skal ha inntruffet i løpet av kontingentene. Det er etter nemndas syn sannsynlig at klager har opplevd traumatiske hendelser og levd under forhold som er egnet til å gi psykisk belastningsskade. Det er videre ubestridt at klager har store psykiske plager. Spørsmålet er om det er sannsynlighetsovervekt for at de psykiske plagene skyldes tjenesten.

Av sakens dokumenter fremgår det at klager har vært sykemeldt på grunn av en rekke forhold som ikke har tilknytning til tjenesten. Bl.a. ble han sykemeldt etter både morens og farens bortgang, samt etter et samlivsbrudd. Farens bortgang skjedde før tjenesten, i [REDACTED]. Han ble da sykemeldt i fire uker for depresjonsfølelse. Psykiater Bakke har i sin erklæring likevel konkludert med at klager ikke har noen inngangsinvaliditet. Nemnda legger dette til grunn.

I samtalen med stressmestringsteamet forteller klager om en lett tjeneste. Da klager ble spurt om dette av nemnda, forklarte han at dette er helt vanlig blant veteraner som ønsker seg ut igjen. Nemnda er klar over at dette ofte er tilfelle ved utfylling av egenerklæringsskjemaer etter tjenestegjøringen. Basert på dokumentasjon fra klagers tjeneste, fester nemnda lit til denne forklaringen også når det gjelder samtalen med stressmestringsteamet. Det er klart at klager har hatt en belastende tjeneste, og at han har hatt opplevelser som er egnet til å gi de plagene klager har. At klager i samtale med stressmestringsteamet gir uttrykk for at tjenesten har vært lett, finner dermed nemnda ikke å kunne tillegge vesentlig vekt.

De psykiske plagene fra tiden etter tjenesten oppsto kort tid etter siste tjeneste. Plagene knyttes imidlertid ikke til tjenesten, verken av klager eller behandlere, før det har gått lang tid. I journalene vises til andre hendelser som har skjedd kort tid forut for plagene, slik som samlivsbrudd og morens dødsfall. Dette taler mot at tjenesten er årsaken til klagers psykiske plager. Det er imidlertid nær sammenheng i tid mellom de psykiske plagene og tjenesten, noe som taler i retning av at det kan være årsakssammenheng mellom disse. Som følge av fravær av tidsnær dokumentasjon som underbygger

sammenhengen mellom klagers psykiske plager og tjenesten, anser imidlertid nemnda at beviskravet etter ordningens del II ikke er oppfylt.

Etter en lempeligere bevisvurdering etter ordningens del I, finner nemnda imidlertid at det er sannsynliggjort at klagers plager har sammenheng med tjenesten. Nemnda har lagt særlig vekt på at det er dokumentert at tjenesten objektivt sett har vært belastende, at psykiske plager oppsto kort tid etter tjenesten, og at psykiater Bakke i sin spesialisterklæring kommer til at det foreligger årsakssammenheng mellom tjenesten og plagene.

Klager tilkjennes etter dette 100 % av 35 G i tråd, etter ordningens del I.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 45 600,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 19 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas delvis til følge. Klager tilkjennes kompensasjon med 100 % av 35 G.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning klagen med kr 45 600,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, den _____

Nora Lund Lefdal
Leder for klagenemnda